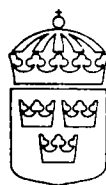

Lagutskottets betänkande

1986/87:28

om de homosexuellas situation i samhället, m. m.
(prop. 1986/87:124 delvis, prop. 1986/87:86 delvis)

LU
1986/87:28

Sammanfattning

I betänkandet behandlar lagutskottet proposition 1986/87:124 såvitt gäller regeringens förslag till lagstiftning för homosexuella sambor. Propositionen i övrigt behandlas av socialutskottet i betänkandet SoU 1986/87:31. Vidare behandlas ett i proposition 1986/87:86 om följdlagstiftning till äktenskapsbalken m. m. framlagt förslag till lag om ändring i jordabalken.

I betänkandet behandlar utskottet vidare *dels* en under riksmötet 1985/86 väckt fristående motion, *dels* en under riksmötet 1986/87 väckt fristående motion, *dels* sex med anledning av proposition 1986/87:124 väckta motioner.

Företrädare för Lesbiska gruppen i Stockholm har inför utskottet yttrat sig i ärendet. Vidare har en skrivelse inkommit från en organisation.

De förslag i proposition 124 som behandlas i betänkandet innebär att reglerna i lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem liksom reglerna i vissa andra lagar skall tillämpas också då två personer lever tillsammans i ett homosexuellt förhållande. Utskottet tillstyrker en sådan lagstiftning och avstyrker därmed *dels* tre motioner vari yrkas att propositionen i förevarande delar skall avslås, *dels* tre motioner i vilka yrkas att regler för homosexuella på olika sätt skall integreras i den familjerättsliga lagstiftningen eller i lagen om sambors gemensamma hem, *dels* en motion vari yrkas att en rättslig reglering av homosexuella samboförhållanden skall gälla endast för dem som så önskar. Utskottet avstyrker vidare ett motionsyrkande i vilket framförs önskemål om att de för heterosexuella sambor gällande reglerna om efterlevandepension, familjebidrag m. m. skall tillämpas också beträffande homosexuella sambor.

Två ledamöter från moderata samlingspartiet och ledamöterna från centern reserverar sig till förmån för motionsyrkandena om avslag på lagen om homosexuella sambor. Ledamöterna från folkpartiet reserverar sig till förmån för yrkandet att en annan rättslig reglering skall införas för homosexuella sambor och begär i enlighet härmed avslag på propositionen. Mot utskottets motivering i fråga om utformningen av den rättsliga regleringen för homosexuella sambor reserverar sig en m-ledamot.

Propositionerna

LU 1986/87:28

I *proposition 1986/87:124* – såvitt nu är i fråga – föreslår regeringen (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet att riksdagen antar i propositionen framlagda förslag till

2. lag om homosexuella sambor,
 3. lag om ändring i lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem,
 4. lag om ändring i lagen (1987:231) om ändring i ärvdabalken,
 5. lag om ändring i lagen (1987:000) om ändring i jordabalken.
- Lagförslagen har intagits i bilaga 1.

Propositionen i övrigt behandlas av socialutskottet i betänkandet SoU 1986/87:31.

I *proposition 1986/87:86* föreslår regeringen (justitiedepartementet) – såvitt nu är i fråga (lagförslag 4) – att riksdagen antar ett i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i jordabalken. Över lagförslaget har lagrådets yttrande inhämtats.

Lagförslaget har intagits i bilaga 2.

Proposition 86 i övriga delar har behandlats av lagutskottet i betänkandena LU 1986/87:26 och LU 1986/87:32.

Beträffande propositionernas huvudsakliga innehåll hänvisas till vad utskottet anför på s. 4.

Motionsyrkanden

Vid 1985/86 års riksmöte väckt fristående motion

1985/86:L212 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att integrera homosexuella i det familjerättsliga systemet på lika basis.

Vid 1986/87 års riksmöte väckt fristående motion

1986/87:L403 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att sambolagstiftningen skall utformas så, att den blir tillämplig i samma mån på homosexuella som på heterosexuella samboförhållanden,
2. att riksdagen beslutar att för nämnda ändamål vidta behövliga justeringar i lagtexten.

Med anledning av proposition 1986/87:124 väckta motioner

1986/87:L137 av Martin Olsson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att avslå förslaget i proposition 1986/87:124 om införande av en lag om homosexuella sambor och förslaget om ändring i lagen om sambors gemensamma hem samt förslagen om följdändringar i andra lagar.

1986/87:L138 av Bengt Harding Olson m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande ett frivilligt anslutningsförfarande.

1986/87:So151 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1 och 2), yrkas

LU 1986/87:28

1. att riksdagen – med avslag på propositionen i motsvarande del – beslutar uppdra åt regeringen att återkomma med förslag om allmän omredigering av familjerättslagstiftningen med syfte att likställa hetero- och homosexuell samlevnad,

2. att riksdagen – därest yrkande 1 ej vinner bifall – beslutar uppdra åt regeringen att återkomma med förslag till sådan omredigering av sambolagen att den likställer hetero- och homosexuell samlevnad.

1986/87:So154 av Björn Körlof m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga (yrkande 2), yrkas att riksdagen avslår förslaget till lag om homosexuella sambor samt förslagen om ändringar i lagen om sambors gemensamma hem, lagen om ändring i ärvdabalken samt lagen om ändring i jordabalken.

1986/87:So155 av Lars Ahlmark m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga (yrkande 3), yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående familjerättsliga frågor.

1986/87:So156 av Alf Svensson (c) vari, såvitt nu är i fråga (yrkande 2), yrkas att riksdagen avslår förslaget till lag om homosexuella sambor.

Motionerna So151 och So154–So156 i övriga delar behandlas av socialutskottet i betänkandet SoU 1986/87:31.

Utskottet

Inledning

Riksdagen har den 8 april 1987 beslutat anta regeringens i proposition 1986/87:1 framlagda förslag till äktenskapsbalk, lag om ändring i ärvdabalken och lag om sambors gemensamma hem (LU 1986/87:18, rskr. 159). Äktenskapsbalken (ÄktB) skall ersätta den nuvarande giftermålsbalken (GB). Sambolagen är tillämplig då en ogift man och en ogift kvinna lever tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden och syftar till att skydda den ekonomiskt svagare parten då samboförhållandet upphör.

Den nya lagen innebär att när ett samboförhållande upplöses samborna får en giftorättsliknande rätt till delning av sådan egendom i det gemensamma hemmet som har anskaffats för gemensamt begagnande. Huvudregeln är alltså att denna egendom delas lika mellan dem. Denna huvudregel kan dock frångås om en likadelning skulle framstå som oskälig. För sådana sambor som önskar hålla isär sina ekonomiska förhållanden öppnas en möjlighet att avtala om att lagens delningsregler inte skall gälla i deras samboförhållande. Sambo får vidare rätt att överta inte bara den andra sambons bostad utan också dennes bohag.

I fall då ett samboförhållande upphör genom den ena sambons död skall den efterlevande sambon alltid ha rätt att erhålla så mycket av den egendom i det gemensamma hemmet som har anskaffats för gemensamt begagnande – så långt egendomen räcker – att dess värde motsvarar två gånger basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Riksdagen har vidare den 14 maj 1987 beslutat anta i proposition 1986/87:86 framlagda förslag till dels lag om införande av äktenskapsbalken och lag om ikraftträdande av lagen om sambors gemensamma hem, dels följdändringar i ett flertal författningar med undantag dock för bl. a. ett förslag till ändring i jordabalken. Riksdagsbeslutet innebär bl. a. att äktenskapsbalken och sambolagen skall träda i kraft den 1 januari 1988.

Propositionernas huvudsakliga innehåll

I proposition 1986/87:124 läggs fram förslag till en lag om homosexuella sambor. Till grund för propositionen ligger ett av utredningen om de homosexuellas situation i samhället avgivet betänkande (SOU 1984:63) Homosexuella och samhället. Förslaget innebär att den av riksdagen nyligen antagna sambolagen görs tillämplig också då två personer lever tillsammans i ett homosexuellt förhållande. I lagen tas även in bestämmelser dels om att de regler i ärvdabalken som skall tillämpas i fråga om sambor skall gälla även för homosexuella sambor, dels om att ytterligare ett antal bestämmelser, vilka gäller för heterosexuella sambor, skall tillämpas i fråga om homosexuella sambor.

I förtydligande syfte föreslås också ändringar i sambolagen, ärvdabalken och jordabalken.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1988.

I proposition 1986/87:86 läggs, såvitt nu är i fråga, fram förslag till vissa ändringar i jordabalkens regler om hyra, lagfart och inteckning. Ändringarna är närmast att betrakta som lagtekniska konsekvenser av ÄktB och sambolagen.

Allmänna överväganden

Som nyss nämnts bygger propositionens förslag på utredningens om de homosexuellas situation i samhället betänkande (SOU 1984:63) Homosexuella och samhället. Utredningen tillkallades i december 1977 efter det att riksdagen hade uttalat sig för att en undersökning borde komma till stånd i syfte att belysa de homosexuellas situation i samhället och även frågan om vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att undanröja kvarvarande diskriminering av homosexuella (SoU 1976/77:37, rskr. 317). I direktiven (dir. 1977:128) angavs att kommittén, utöver de undersökningar som riksdagen förordat, även skulle sammanställa tillgänglig vetenskaplig dokumentation om homosexualitet samt föreslå de åtgärder som behövs för att undanröja kvarvarande diskriminering av homosexuella. Utredningen, som avvisade tanken på att homosexuella skulle ges rätt att adoptera gemensamt och att ingå äktenskap, förordade i sitt betänkande att regler skulle införas som jämställer homosexuell samlevnad med samlevnad under äktenskapsliknande förhållanden.

Propositionen innebär som tidigare nämnts att bl. a. den av riksdagen nyligen antagna sambolagen görs tillämplig även när två personer lever tillsammans i ett homosexuellt förhållande och följer således i stort utredningens förslag. I propositionen avvisas tanken på att införa en möjlighet för

två personer av samma kön att adoptera gemensamt eller att ingå äktenskap med varandra.

LU 1986/87:28

I motionerna L212 (vpk), vilken väckts under allmänna motionstiden vid 1985/86 års riksmöte, och So151 (vpk) framhålls att det saknas anledning att i familjerättsliga sammanhang särbehandla människor med homosexuell läggning. När det gäller sådana förhållanden som det familjerättsliga regelsystemet avser att reglera finns det enligt motionärerna inte några skillnader mellan homosexuella och heterosexuella par. Motionärerna anser att den självklara och naturliga lösningen bör vara att homosexuell och heterosexuell samlevnad jämställs i familjerättsligt avseende. I motion L212 yrkas att riksdagen skall hos regeringen begära förslag om att de homosexuella integreras på lika basis i det familjerättsliga systemet och i motion So151 yrkas (yrkande 1) att riksdagen avslår propositionen och begär förslag till ändring av familjerättslagstiftningen som likställer hetero- och homosexuell samlevnad.

Utskottet vill till en början framhålla att frågor om de homosexuellas situation i samhället berör många människor i vårt land. Något säkert underlag för en bedömning av homosexualitetens omfattning finns visserligen inte men det kan, som utredningsarbetet visat, på goda grunder hävdas att antalet homosexuella är stort. Av enkätundersökningar som utredningen gjort bland homosexuella framgår vidare att av dem som svarat levde cirka hälften i ett förhållande med en person av samma kön samt att flertalet av de andra som svarat skulle vilja leva i ett sådant förhållande.

Även om samhällets syn på homosexualiteten under senare år blivit öppnare torde de flesta homosexuella uppleva sin situation som så att de är en utsatt och diskriminerad grupp. I Sverige finns inte några lagregler som syftar till att särbehandla homosexuella. Otvivelaktigt är det emellertid så att homosexuella rent faktiskt utsätts för en särbehandling som ofta kan vara dold och ibland omedveten. Detta sammanhänger med att samhället är byggt på en heterosexuell grund, något som självfallet präglar den uppfostran människor får som barn och den bild av normal samlevnad som samhället ger.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det är angeläget att åtgärder vidtas för att förändra de homosexuellas situation och bl. a. underlätta för dem att leva samman i stabila parförhållanden. Utskottet kan dock inte ställa sig bakom förslaget i motionerna att den familjerättsliga lagstiftningen i sin helhet skall bli tillämplig på homosexuella par och att dessa därmed skall få möjlighet att bl. a. gifta sig och adoptera barn. Som framhålls i propositionen är värderingarna om äktenskapet som en institution för en man och en kvinna så grundmurade i samhället att det inte är möjligt att införa bestämmelser som ger två personer av samma kön rätt att ingå äktenskap med varandra. En sådan lagstiftning skulle stå i strid med den allmänna uppfattningen inom ett centralt livsområde.

Inte heller finns det någon förankring i det allmänna rättsmedvetandet att låta homosexuella par adoptera barn. Vad som främst talar mot en sådan möjlighet till adoption är emellertid att, som närmare redovisas i propositionen, adoptionen kan innebära negativa konsekvenser för barnet. Att införa en regel som medger att två personer av samma kön adopterar skulle därmed

inte vara förenligt med principen om att barnets bästa skall stå i förgrunden vid adoption. Härtill kommer som anförts i propositionen att adoptionsfrågan i dagens läge inte har någon större betydelse. När det gäller s. k. närstående-adoptioner, dvs. adoptioner där den ena parten i ett samlevnadsförhållande adopterar den andras barn, medger redan gällande regler att vid vårdnadshavarens död den efterlevande kan få adoptera barnet. När adoptionen skall avse någon annans barn än en närståendes är det nästan alltid fråga om ett barn från ett främmande land. Det torde enligt propositionen inte finnas något land som skulle tillåta att dess medborgare adopterades av två personer av samma kön.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna L212 och So151 yrkande 1.

Utskottet övergår härafter till att behandla frågan om heterosexuell och homosexuell samlevnad skall jämföras vid tillämpningen av sambolagen och vissa andra författningar.

I motionerna L137 (c), So154 (m) och So156 (c) yrkas (yrkande 2 i motion So154 och yrkande 2 i motion So156) avslag på regeringens förslag till lagstiftning om homosexuella sambor.

I motion L137 anförts som grund för avslagsyrkandet att behovet av en lagreglering av sambors ekonomiska förhållanden, enligt motionärernas uppfattning, föranledes av att sambor i stor utsträckning har gemensamma barn. Motsvarande behov finns inte för homosexuella sambor. I motionen framhålls också att ett genomförande av förslaget skulle avvika från vad som gäller i övriga nordiska länder och därmed motverka den eljest föreliggande strävan efter nordisk rättslikhet. I motionen påpekas också att den föreslagna regleringen kommer att medföra svåra gränsdragningsproblem. Sålunda kommer svårigheter att uppstå när det gäller att avgränsa homosexuella sambor från par av samma kön som bor tillsammans utan att ha ett parförhållande.

I motion So154 framhåller motionärerna att de inte kan ställa sig bakom den uppfattningen att homosexuell samlevnad skulle utgöra en från samhällets synpunkt fullt acceptabel samlevnadsform. I sammanhanget hänvisar motionärerna till vad som anfördes i ett av styrelsen för Svenska kommunförbundet avgivet remissyttrande över det betänkande som ligger till grund för propositionen, nämligen att heterosexuell samlevnad är en förutsättning för samhällets fortbestånd och därför måste främjas. Homosexualitet måste i konsekvens härmed betraktas som ett avvikande beteende. Motionärerna anser mot den bakgrunden att det är olämpligt att införa regler som stärker homosexuell ställning i samhället, vilket ett genomförande av den föreslagna lagstiftningen skulle innebära. Enligt motionärerna skulle en lagstiftning vidare kunna leda till en utbredd homosexualitet genom att många unga människor med en osäker könsidentifikation skulle inleda homosexuella samboförhållanden. I sammanhanget erinrar motionärerna om att de motsatte sig att sambolagen antogs och att de, i konsekvens härmed, även av den anledningen motsätter sig förslaget om att sambolagen görs tillämplig på homosexuella samboförhållanden.

Även i motion So156 anförts som skäl för avslag att det är den heterosexuella familjebildningen som på olika sätt skall främjas eftersom denna samlev-

nadsform är en förutsättning för samhällets överlevnad. I motionen anfördes också att förslaget vilar på ett alltför diffust underlag. Motionären pekar härvid på att det av propositionen framgår att man saknar kunskap om i vilken omfattning homosexuella förhållanden förekommer liksom att även kunskapen om de homosexuellas situation i samhället alltför är bristfällig. Motionären, som påpekar att han motsatte sig införandet av sambolagen, anser att på samma sätt som när det gällde den lagstiftningen det saknas skäl för att införa regler om homosexuella sambor.

I motion L138 (fp) anfördes att homosexuella bör erbjudas en rättslig reglering för sin samlevnad som så långt möjligt anknyter till existerande lagstiftning. Enligt motionärerna skulle en rättslig reglering liknande den som genomförts för heterosexuella sambor utgöra ett gott skydd vid homosexuell samlevnad. Motionärerna hänvisar till att de i samband med att sambolagen antogs kritiserade det förhållandet att samborna inte själva fick fatta beslut om huruvida sambolagens reglering skulle gälla för deras förhållande eller ej. Av samma skäl anser de att en rättslig reglering av homosexuella samboförhållanden endast bör gälla i de fall parterna själva önskar att reglerna skall vara tillämpliga på deras förhållande. Motionärerna yrkar att vad som anförts om ett frivilligt anslutningsförfarande ges regering- en till känna.

I motion L403 (vpk), som väckts under allmänna motionstiden vid 1986/87 års riksmöte, framhålls vikten av att homosexuella parförhållanden likställs med heterosexuell samlevnad. I syfte att uppnå likabehandling av de båda samlevnadsförhållandena yrkar motionärerna att sambolagen ändras så att den blir direkt tillämplig också på homosexuella par. I motion So151 (vpk) yrkas (yrkande 2) – under förutsättning att yrkande 1 i motionen (se ovan s. 5) inte bifalls – att regeringen skall framlägga förslag till en sådan ändring av sambolagen att hetero- och homosexuell samlevnad likställs.

Som utskottet framhöll vid riksdagsbehandlingen av sambolagen (se LU 1986/87:18) har en tydlig tendens under de senaste årtiondena varit att allt fler kvinnor och män bor tillsammans under äktenskapsliknande former utan att vara gifta med varandra. Genom samlevnad med gemensamt hushåll och gemensam ekonomi uppstår en faktisk sammanflätning av sambornas ekonomi liknande den som uppkommer i äktenskap. Till skillnad från vad som gäller vid äktenskap finns det inte några särskilda bestämmelser som för närvarande kan tillämpas på sambornas mellanhavanden när deras förhållande upplöses. Om parterna inte har träffat några avtal angående egendomsfördelningen får tvister mellan dem lösas med tillämpning av allmänna civilrättsliga regler. Dessa ger inte tillräcklig ledning i den situation som kan uppkomma när ett samboförhållande upplöses och en tillämpning av dem kan leda till resultat som framstår som stötande med hänsyn till den ekonomiskt svagare partens intressen. Möjligheterna att avtalsvägen åstadkomma en reglering av sambors mellanhavanden vid en upplösning av förhållandet är, som utskottet tidigare påpekat, starkt begränsade och erfarenheterna visar att avtal mellan sambor förekommer i liten omfattning. Särskilda regler om sambors gemensamma hem har därför införts fr. o. m. den 1 januari 1988 för att skydda den svagare parten i ett samboförhållande och för att ge vägledning vid lösningen av praktiska problem av juridisk natur

då ett samboförhållande upplöses. Den nya lagstiftningen har inriktats på de spörsmål där behovet av lagreglering är störst, nämligen fördelningen av bostad och bohag som har anskaffats för gemensamt bruk, rätten att mot ersättning överta den andra sambons bostad och bohag samt efterlevandeskyddet i fråga om det gemensamma hemmet.

Av utredningens betänkande framgår, som ovan berörts, att många homosexuella lever tillsammans med någon av samma kön. I sådana parförhållanden uppkommer ofta samma känslomässiga relationer som mellan parterna i heterosexuella samboförhållanden och den ekonomiska sammanflätningen mellan två homosexuella som varaktigt bor tillsammans är i allmänhet densamma som i heterosexuella förhållanden. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att utredningen påpekat att den enda påvisbara skillnaden mellan heterosexuella och homosexuella människor är att homosexuella i valet av kärlekspartner föredrar en person av samma kön. Enligt utskottets mening kan det mot den angivna bakgrunden hävdas att samma typer av problem kan uppkomma vid upplösningen av homosexuella samboförhållanden som vid heterosexuella. Behovet av en lagreglering för homosexuella sambor gör sig därför gällande på motsvarande sätt som det gjort i fråga om de heterosexuella. Några skäl till att man som synes vara tanken i motion L138 bör överväga någon annan reglering än den som införts genom sambolagen kan utskottet inte finna. Härtill kommer att en lagstiftning för de homosexuella rent allmänt sett skulle innebära en markering av samhällets syn på homosexuella parförhållanden som kan bidra till att undanröja negativa attityder hos allmänheten och till att ändra känslan hos många homosexuella av att vara diskriminerade. En lagreglering skulle således ligga väl i linje med utskottets uttalande år 1973 (LU 1973:20) om att homosexuell samlevnad är en från samhällets synpunkt fullt acceptabel samlevnadsform.

Med anledning av vad som anförs i motion L137 angående gränsdragningsproblem vill utskottet framhålla att samma slags omständigheter skall beaktas vid avgörandet av om två personer lever i ett homosexuellt förhållande som när man tar ställning till huruvida en kvinna och en man lever i ett äktenskapsliknande förhållande. Parterna skall sålunda sammanleva i en inte alltför kortvarig förbindelse och stå i sådan känslomässig relation till varandra att sexuellt umgänge normalt ingår i liknande förbindelser. Vidare skall parterna ha gemensamt hushåll, gemensam bostad och gemensam ekonomi eller i vart fall ekonomiskt samarbete.

Reglerna kommer alltså att vara tillämpliga endast i fråga om sådana förhållanden där parterna – på samma sätt som i heterosexuella förhållanden – uppfattar sig och också agerar som ett par i traditionell mening. Från reglernas tillämpningsområde utesluts därmed sådana personer av samma kön, t. ex. släktingar eller kamrater som bor tillsammans men inte har något förhållande i nu aktuell bemärkelse.

Med hänsyn till det anförda kan utskottet inte dela de farhågor som kommer till uttryck i motion L137 för att reglerna kan medföra gränsdragningsproblem.

Utskottet vill vidare tillbakavisa påståendet i motion So154 om att den föreslagna lagstiftningen skulle kunna leda till en utbredd homosexualitet

särskilt när det gäller unga personer med en osäker könsidentifikation. Motionärernas påstående föranleder utskottet att erinra om att den s. k. förförelseteorin – som innebär att homosexuella upplevelser i puberteten ansågs kunna leda till permanent homosexuell läggning hos den unge – i slutet av 1960-talet blev föremål för en holländsk undersökning, den s. k. Speijerrapporten. I denna konstaterades sammanfattningsvis att homosexuella erfarenheter hos minderåriga inte ledde till varaktig homosexuell läggning och att det inte existerade några möjligheter att en ung människas heterosexuella läggning kunde påverkas i motsatt riktning genom homosexuella upplevelser (se närmare härom sexualbrottsutredningens betänkande, SOU 1976:9, Sexuella övergrepp, s. 98 ff. och 213 f.). Nu redovisade synpunkter medverkade bl. a. till att särlagstiftningen beträffande straffbara homosexuella handlingar avskaffades i Sverige år 1978 (prop. 1977/78:69, JuU 26, rskr. 155). Något belägg för att – på sätt motionärerna påstår – åtgärder som syftar till en likabehandling av homosexuella skulle medverka till en spridning av homosexualitet föreligger således inte. Sådana åtgärder kan däremot enligt utskottets mening medverka till en positiv utveckling i så måtto att de kan medföra att homosexuella i större utsträckning vågar träda fram och öppet leva tillsammans med sin partner. Om en rättslig reglering leder till en sådan utveckling får den anses tjäna ett angeläget ändamål.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att den föreslagna lagstiftningen också ligger väl i linje med den inställning som kommit till uttryck i det nordiska samarbetet i Nordiska rådet. Sålunda har Nordiska rådet i en rekommendation (nr 17/1984) rörande homosexuella rekommenderat Nordiska ministermötet att inom ramen för gällande lagar i de enskilda länderna genomföra forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete beträffande de homosexuellas ställning. I rekommendationen anges att möjligheterna att upphäva lagstiftning som diskriminerar homosexuella liksom att genom lagstiftning främja homosexuellas likaställning och ge skydd mot särbehandling bör undersökas.

Vad slutligen angår önskemålet i motionerna L403 och So151 om att sambolagen skall göras direkt tillämplig på homosexuella parförhållanden kan utskottet konstatera att den i propositionen valda lösningen att i en särskild lag ge föreskrifter om vilka av de bestämmelser som gäller för heterosexuella sambor som skall tillämpas på homosexuella sambor medför vissa fördelar. Sålunda är det den lagtekniskt enklaste metoden. En fördel är också att det för de närmast berörda blir lätt att överblicka vilka regler som gäller. Vidare kan lagens tillämpningsområde – om behov härav skulle föreligga – utvidgas på ett enkelt sätt genom att ytterligare hänvisningar tas in i lagen.

Sammanfattningsvis anser utskottet att det finns starka skäl för den i propositionen föreslagna lagstiftningen. Utskottet tillstyrker därför bifall till propositionen såvitt avser den rättsliga regleringen av homosexuell samlevnad och utskottet avstyrker bifall till motionerna L403, L137, L138, So151 yrkande 2, So154 yrkande 2 och So156 yrkande 2.

I motion So155 (m) tas upp en fråga om utvidgning av tillämpningsområdet för den nu föreslagna lagen. I det förslag från utredningen om de homosexuellas situation i samhället som ligger till grund för propositionen förordades

att homosexuell samlevnad skulle jämföras med äktenskapsliknande samlevnad vid tillämpningen av vissa bestämmelser om efterlevandepension, bostadsbidrag, familjebidrag och grupplivförsäkring. I propositionen förordas att förslaget i denna del inte genomförs.

Motionärerna framhåller att om den eftersträvade likabehandlingen av homosexuell samlevnad skall få någon substans är det av vikt att även ovan angivna bestämmelser blir tillämpliga för homosexuella sambor. Motionärerna anser därför att en kostnadsanalys bör ske varefter regeringen bör föreslå de kompletteringar som en sådan analys föranleder. I motionen yrkas (yrkande 3) att det anförda ges regeringen till känna.

Som framhålls i propositionen är konsekvenserna av utredningens förslag i den aktuella delen inte närmare utredda. Hur stora kostnaderna blir för ett genomförande av förslaget beror på en rad omständigheter som är svåra och i vissa fall nästan omöjliga att analysera. Sådana omständigheter är bl. a. antalet homosexuella sambor, längden av samlevnaden och eventuellt föreliggande ekonomiska beroendeförhållanden. Utskottet kan mot den bakgrunden ansluta sig till departementschefens uppfattning att frågan om huruvida utredningens förslag i denna del bör genomföras kräver ytterligare överväganden. Utskottet, som i och för sig inte vill utesluta att utredningens förslag i ett längre perspektiv kan komma att genomföras, kan i rådande statsfinansiella läge inte ställa sig bakom motionärernas önskemål. Utskottet avstyrker därför bifall till motion So155 yrkande 3.

Övrigt

Utöver det anförda föranleder propositionerna och motionerna inte några uttalanden från utskottets sida. De i proposition 86 och proposition 124 framlagda förslagen till ändringar i jordabalken bör sammanföras till ett lagförslag.

Hemställen

Utskottet hemställer

1. beträffande *integrering av homosexuella i det familjerättsliga systemet*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:L212 och 1986/87:So151 yrkande 1,

2. beträffande *rättslig reglering av homosexuella samboförhållanden* att riksdagen med avslag på motionerna 1986/87:L403, 1986/87:L137 i denna del, 1986/87:L138, 1986/87:So151 yrkande 2, 1986/87:So154 yrkande 2 i denna del och 1986/87:So156 yrkande 2 i denna del antar det i proposition 1986/87:124 framlagda förslaget till lag om homosexuella sambor,

3. beträffande *efterlevandepension m. m.* att riksdagen avslår motion 1986/87:So155 yrkande 3,

4. beträffande *sambolagen och ärvdabalken* att riksdagen med avslag på motionerna 1986/87:L137 i denna del, 1986/87:So154 yrkande 2 i denna del och 1986/87:So156 yrkande 2 i

denna del antar de i proposition 1986/87:124 framlagda förslagen till dels lag om ändring i lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem, dels lag om ändring i lagen (1987:231) om ändring i ärvdabalken.

5. beträffande *jordabalken*

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:86 i denna del och proposition 1986/87:124 i denna del och med avslag på motionerna 1986/87:L137 i motsvarande del, 1986/87:So154 yrkande 2 i motsvarande del och 1986/87:So156 yrkande 2 i motsvarande del antar av utskottet i bilaga 3 framlagt förslag till lag om ändring i jordabalken.

Stockholm den 14 maj 1987

På lagutskottets vägnar

Per-Olof Strindberg

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Owe Andréasson (s), Stig Gustafsson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inga-Britt Johansson (s), Allan Ekström (m), Bengt Kronblad (s), Bengt Harding Olson (fp), Nic Grönvall (m), Gunnar Thollander (s), Marianne Karlsson (c), Ewa Hedkvist Petersen (s) och Hans Rosengren (s).

Reservationer

1. Rättslig reglering av homosexuella samboförhållanden (mom. 2)

Per-Olof Strindberg och Allan Ekström (båda m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 8 med "Av utredningens" och slutar på s. 9 med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Som utskottet i det föregående anfört är det angeläget att förändra och underlätta de homosexuella situation i olika avseenden. Att, som föreslås i propositionen, främja den homosexuella samlevnadsformen genom att göra sambolagens regler tillämpliga också på homosexuella samboförhållanden kan emellertid enligt utskottets mening inte accepteras. Utskottet vill för sin del understryka att den självklara utgångspunkten måste vara att det är den heterosexuella familjebildningen som skall främjas, inte minst därför att det är denna samlevnadsform som är en förutsättning för samhällets fortlevnad. Mot den bakgrunden vore det således enligt utskottets mening ett ej godtagbart avsteg från allmänt omfattade, för samhällslivet grundläggande, värderingar att införa regler som stärker de homosexuella ställning i samhället på det sätt som ett genomförande av regeringens förslag skulle innebära.

Enligt utskottets mening kvarstår vidare den kritik som riktades mot sambolagen i reservation nr 8 till lagutskottets betänkande LU 1986/87:18 i samband med att lagen antogs. Också mot den bakgrunden saknas skäl att göra sambolagen tillämplig på homosexuella samboförhållanden.

Utskottet vill för övrigt tillägga att de skyddsaspekter som låg till grund för riksdagens beslut att anta sambolagen inte gör sig gällande i fråga om homosexuella sambor. Behovet av skyddsregler framträdde sålunda särskilt i sådana samboförhållanden där det finns gemensamma barn med hänsyn till att i dessa fall en av parterna (oftast kvinnan) inte sällan kommer i ett sämre ekonomiskt läge.

I ett homosexuellt förhållande kan det inte finnas några gemensamma barn. Det är således inte möjligt att motivera en lag om homosexuella sambor som en utlöpare från äktenskapslagstiftningen på samma sätt som var möjligt beträffande lagen om heterosexuella sambors gemensamma hem. Som utskottet ser det kan det därför inte sägas föreligga något behov av att på grund av den sexuella relationen bryta ut vissa fall av samboende mellan personer av samma kön till rättslig särbehandling. En sådan ordning skulle för övrigt kunna få konsekvenser som är både godtyckliga och integritetskränkande.

Utskottet kan för sin del inte heller finna att det av andra skäl skulle föreligga något behov av skyddsregler för homosexuella samboförhållanden. Vad som i propositionen anförs om förekomsten av ekonomisk sammanflätning utgör enligt utskottets mening inte tillräckliga skäl härvidlag.

En annan omständighet som gör att lagregleringen för homosexuella ter sig direkt olämplig är att en sådan ordning skulle avvika från vad som gäller i övriga nordiska länder och därmed motverka den strävan efter nordisk rättslikhet som annars av tradition har präglat rättsutvecklingen på familjerättens område.

Mot lagreglering kan vidare anföras att det underlag som det föreliggande förslaget vilar på är bristfälligt i vad gäller kännedom om antalet homosexuella samboförhållanden och beträffande kunskaper över huvud taget om homosexuellas situation i samhället.

Vid en samlad bedömning av nu redovisade synpunkter – och med beaktande även av de gränsdragningsproblem som en reglering i enlighet med förslaget utan tvekan kommer att medföra – finner utskottet att det framlagda lagförslaget bör avslås av riksdagen. Yrkandena i motionerna L137, So154 och So156 om avslag på propositionen i nu behandlad del bör således bifallas av riksdagen. Utskottets ställningstagande innebär att motionerna L403, L138 och So151 yrkande 2 avstyrks.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Som framhålls" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående avstyrkt förslaget till lag om homosexuella sambor. Utskottets ställningstagande härvidlag medför att utskottet inte har någon anledning att på grund av motionen överväga frågan huruvida den föreslagna lagens tillämpningsområde bör utvidgas. Utskottet avstyrker således bifall till motion So155 yrkande 3.

dels att utskottet under moment 2 bort hemställa:

2. beträffande rättslig reglering av homosexuella samboförhållanden att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:L137 i denna del, 1986/87:So154 yrkande 2 i denna del och 1986/87:So156 yrkande 2 i

denna del och med avslag på motionerna 1986/87:L403, 1986/87:L138 och 1986/87:So151 yrkande 2 avslår det i proposition 1986/87:124 framlagda förslaget till lag om homosexuella sambor.

LU 1986/87:28

2. Rättslig reglering av homosexuella samboförhållanden (mom. 2)

Martin Olsson och Marianne Karlsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 8 med "Av utredningens" och slutar på s. 9 med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det viktigt att samhället försöker förhindra diskriminering av homosexuella personer samt bland allmänheten öka förståelsen för dem och förbättra kunskaperna om deras situation. Åtgärder i denna riktning är betydelsefulla för att förbättra de homosexuellas förhållanden. Däremot finns det enligt utskottet inte tillräckliga motiv för att sambolagen skall bli tillämplig även på homosexuella par.

Att särskilda regler införts för heterosexuella samboförhållanden måste ses mot bakgrund av att sambor av olika kön i stor utsträckning har gemensamma barn. I sådana samboförhållanden förekommer det dessutom inte sällan att en av parterna (oftast kvinnan) kommer i ett sämre ekonomiskt läge och det finns därför ett särskilt behov av att skydda den ekonomiskt svagare parten. Nu angivna skäl kan enligt utskottets mening inte åberopas när det gäller homosexuella sambor.

I ett homosexuellt förhållande kan det sålunda inte finnas några gemensamma barn. Det är därför inte möjligt att motivera en lag om homosexuella sambor som en utlöpare från äktenskapslagstiftningen på samma sätt som beträffande lagen om heterosexuella sambors gemensamma hem. Som utskottet ser det kan det därför inte sägas föreligga något behov av att på grund av den sexuella relationen bryta ut vissa fall av samboende mellan personer av samma kön till rättslig särbehandling. En sådan ordning skulle för övrigt kunna få konsekvenser som är både godtyckliga och integritetskränkande.

Utskottet kan för sin del inte heller se att det av andra skäl skulle föreligga något behov av skyddsregler för homosexuella samboförhållanden. Vad som i propositionen anförs om förekomsten av ekonomisk sammanflätning utgör enligt utskottets mening inte tillräckliga skäl härvidlag.

En omständighet som gör att lagregleringen för homosexuella ter sig direkt olämplig är att en sådan ordning skulle avvika från vad som gäller i övriga nordiska länder och därmed motverka den strävan efter nordisk rättslikhet som annars av tradition har präglat rättsutvecklingen på familjerättens område. Nordiska rådet har visserligen i en rekommendation (nr 17/1984) rörande homosexuella rekommenderat Nordiska ministerrådet att inom ramen för gällande lagar i de enskilda länderna genomföra forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete beträffande de homosexuellas ställning. I rekommendationen anges att möjligheterna att upphäva lagstiftning som diskriminerar homosexuella liksom att genom lagstiftning främja homosexuellas likaställning och ge skydd mot särbehandling bör undersökas.

Rekommendationen innehåller däremot inte något förslag motsvarande regeringens i propositionen framlagda förslag att sambolagen skall tillämpas även på homosexuella par.

Vid en samlad bedömning av nu redovisade synpunkter – och med beaktande även av de gränsdragningsproblem som en reglering i enlighet med förslaget utan tvekan kommer att medföra – finner utskottet att skälen mot en lagreglering av homosexuellas samboende får anses vara så starka att förslaget härom i propositionen inte bör bifallas av riksdagen. Yrkandena i motionerna L137, So154 och So156 om avslag på propositionen i nu behandlad del bör således bifallas av riksdagen. Utskottets ställningstagande innebär att motionerna L403, L138 och So151 yrkande 2 avstyrks.

dels att utskottet under moment 2 bort hemställa:

2. beträffande *rättslig reglering av homosexuella samboförhållanden* att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:L137 i denna del, 1986/87:So154 yrkande 2 i denna del och 1986/87:So156 yrkande 2 i denna del och med avslag på motionerna 1986/87:L403, 1986/87:L138 och 1986/87:So151 yrkande 2 avslår det i proposition 1986/87:124 framlagda förslaget till lag om homosexuella sambor,

3. Rättslig reglering av homosexuella samboförhållanden (mom. 2)

Ulla Orring och Bengt Harding Olson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 8 med "Av utredningens" och slutar på s. 9 med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Av utredningens betänkande framgår, som ovan berörts, att många homosexuella lever tillsammans med någon av samma kön. I sådana parförhållanden blir den ekonomiska sammanflätningen mellan parterna i allmänhet densamma som i heterosexuella förhållanden. Det kan även hävdas att samma typer av problem kan uppkomma vid upplösningen av homosexuella samboförhållanden som vid heterosexuella. Behovet av en lagreglering för homosexuella sambor gör sig därför enligt utskottets mening gällande på motsvarande sätt som det gjort i fråga om de heterosexuella.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om den inställning som kommit till uttryck i det nordiska samarbetet i Nordiska rådet, bl. a. i en rekommendation (nr. 17/1984) rörande homosexuella. I rekommendationen anges sålunda bl. a. att möjligheterna att genom lagstiftning främja homosexuellas lika ställning och ge skydd mot särbehandling bör undersökas.

Utskottet vill mot denna bakgrund understryka att homosexuella bör erbjudas en rättslig reglering som så långt som möjligt anknyter till existerande lagregler för att uppnå största möjliga lika behandling.

Utskottet anser emellertid att en rättslig reglering av homosexuella samboförhållanden till skillnad mot regeringens förslag bör gälla endast i de fall parterna själva önskar att reglerna skall vara tillämpliga på deras förhållanden. En sådan ordning ligger också i linje med vad som – i samband med att sambolagen antogs – anfördes i en reservation (nr 8) till lagutskottets betänkande LU 1986/87:18. Den tekniska utformningen av sådan reglering

bör emellertid bli föremål för mer ingående överväganden. Utskottet konstaterar – i likhet med motionärerna i motion L138 – att de rättsverkningar som är knutna till samlevnad reglerad i den nyligen antagna sambolagen är av den omfattning att de skulle vara ett gott skydd vid homosexuell samlevnad. Sålunda skulle föreliggande förslag kunna omarbetas så att en tillämpning av reglerna förutsätter frivillig anslutning från parterna.

Enligt utskottets mening bör, med hänvisning till det anförda, frågan om en rättslig reglering av homosexuella samboförhållanden utredas närmare. Med hänsyn till frågans vikt bör det åläggas regeringen att återkomma till riksdagen med ett nytt förslag i frågan redan under innevarande år.

Vad utskottet sålunda anför bör med anledning av motion L138 ges regeringen till känna. Utskottet avstyrker därmed den i proposition 1986/87:124 föreslagna regleringen. Utskottets ställningstagande innebär att utskottet tillstyrker motion L138 och avstyrker motionerna L403, L137, So151 yrkande 2, So154 yrkande 2 och So156 yrkande 2.

dels att utskottet under moment 2 bort hemställa:

2. Beträffande *rättslig reglering av homosexuella samboförhållanden* att riksdagen med anledning av motion 1986/87:L138 och med avslag på motionerna 1986/87:L403, 1986/87:L137 i denna del, 1986/87:So151 yrkande 2, 1986/87:So154 yrkande 2 i denna del och 1986/87:So156 yrkande 2 i denna del *dels* avslår det i proposition 1986/87:124 framlagda förslaget till lag om homosexuella sambor, *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om att regeringen skall återkomma till riksdagen med nytt förslag,

4. Rättslig reglering av homosexuella samboförhållanden (mom. 2, motiveringen)

Nic Grönvall (m) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 8 med "Av utredningen" och slutar på s. 9 med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Av utredningens betänkande framgår, som ovan berörts, att många homosexuella lever tillsammans med någon av samma kön. I sådana parförhållanden uppkommer ofta samma känslomässiga relationer som mellan parterna i heterosexuella samboförhållanden och den ekonomiska sammanflätningen mellan två homosexuella som varaktigt bor tillsammans är i allmänhet densamma som i heterosexuella förhållanden. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att utredningen påpekat att den enda påvisbara skillnaden mellan heterosexuella och homosexuella människor är att homosexuella i valet av kärlekspartner föredrar en person av samma kön. Enligt utskottets mening kan det mot den angivna bakgrunden hävdas att samma typer av problem kan uppkomma vid upplösningen av homosexuella samboförhållanden som vid heterosexuella. Behovet av en lagreglering för homosexuella sambor gör sig därför gällande på motsvarande sätt som det gjort i fråga om de heterosexuella och en lagstiftning ligger väl i linje med lagutskottets uttalande år 1973 (LU 1973:20) om att homosexuell samlevnad är en från samhällets synpunkt fullt acceptabel samlevnadsform.

Utskottet anser emellertid på samma grund som åberopades vid behandlingen av regeringens proposition om sambors gemensamma hem (prop. 1986/87:1) i reservation nr 8 till lagutskottets betänkande LU 1986/87:18, att en lagstiftning om homosexuella sambor lider av samma brister som den s. k. sambolagen, vilka även i vissa hänseenden allvarligt förstorats såvitt gäller homosexuella sambor. En av de allvarligaste bristerna är att det i lagstiftningen saknas entydiga beskrivningar av de rättsfaktorer som kan avgöra att lagstiftningen blir tillämplig, vilket med säkerhet kommer att leda till betydande svårigheter i rättstillämpningen och, i händelse av tvist, till betydande bevissvårigheter.

Enligt utskottets mening bör lagstiftning snarast införas som ger de par som önskar sambo – vare sig de är heterosexuella eller homosexuella – möjlighet att genom eget val ge samboförhållandet dess rättsliga karaktär. Sådan lagstiftning bör således öppna möjligheter för samboende par att sig emellan reglera, inte blott frågor som äger samband med förhållandets upplösning, utan även frågor av familjerättslig och ekonomisk natur. Sådan lagstiftning bör utformas så att samboende par genom formbundna avtal av testamentsliknande utformning ges tillfälle att ansluta sig till eller avstå från lagreglering av familjerättslig och ekonomisk natur.

Regeringen bör snarast, med utgångspunkt i betänkandet Homosexuella och samhället, framlägga förslag till riksdagen om sådan lagstiftning.

På sätt utskottet tidigare framhållit är det emellertid angeläget att snarast förbättra de homosexuellas situation. De nu framlagda förslagen om lagstiftningen kan därför accepteras intill dess nya förslag framläggs i överensstämmelse med vad som anförts ovan. Utskottet önskar särskilt understryka att det är av avgörande betydelse vid tillämpningen av lagstiftningen att parterna i ett samboförhållande där lagstiftningen kan tillämpas skall stå i ett förhållande till varandra

- som inte är av kortvarig natur,
- som innebär en känslomässig relation parterna emellan som i andra fall normalt skulle ha lett till sexuellt umgänge,
- som innebär att parterna har gemensam bostad och, i allt väsentligt, gemensam hushållsekonomi och
- som leder till att parterna uppfattar sig och agerar som ett par i traditionell mening.

Utskottet vill tillbakavisa påståendet i motion So 154 om att den föreslagna lagstiftningen skulle kunna leda till en utbredd homosexualitet särskilt när det gäller unga personer med en osäker könsidentifikation. Motionärernas påstående föranleder utskottet att erinra om att den s. k. förförelseteorin – som innebär att homosexuella upplevelser i puberteten ansågs kunna leda till permanent homosexuell läggning hos den unge – i slutet av sextiotalet blev föremål för en holländsk undersökning, den s. k. Speijerrapporten. I denna konstaterades sammanfattningsvis att homosexuella erfarenheter hos minderåriga inte ledde till varaktig homosexuell läggning och att det inte existerade några möjligheter att en ung människas heterosexuella läggning kunde påverkas i motsatt riktning genom homosexuella upplevelser (se närmare härom sexualbrottsutredningens betänkande, SOU 1976:9, Sexuella övergrepp, s. 98 ff. och 213 f.). Nu redovisade synpunkter medverkade

bl. a. till att särlagstiftningen beträffande straffbara homosexuella handlingar avskaffades i Sverige år 1978 (prop. 1977/78:69, JuU 26, rskr. 155). Något belägg för att – på sätt motionärerna påstår – åtgärder som syftar till en likabehandling av homosexuella skulle medverka till en spridning av homosexualitet föreligger således inte. Sådana åtgärder kan däremot enligt utskottets mening medverka till en positiv utveckling i så måtto att de kan medföra att homosexuella i större utsträckning vågar träda fram och öppet leva tillsammans med sin partner. Om en rättslig reglering leder till en sådan utveckling får den anses tjäna ett angeläget ändamål.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla att den föreslagna lagstiftningen också ligger väl i linje med den inställning som kommit till uttryck i det nordiska samarbetet i Nordiska rådet. Sålunda har Nordiska rådet i en rekommendation (nr 17/1984) rörande homosexuella rekommenderat Nordiska ministermötet att inom ramen för gällande lagar i de enskilda länderna genomföra forsknings-, utrednings- och upplysningsarbete beträffande de homosexuellas ställning. I rekommendationen anges att möjligheterna att upphäva lagstiftning som diskriminerar homosexuella liksom att genom lagstiftning främja homosexuellas likaställning och ge skydd mot särbehandling bör undersökas.

Sammanfattningsvis finner utskottet att den i propositionen föreslagna lagstiftningen bör godtas i avvaktan på att regeringen framlägger ett nytt förslag med den inriktning som förordats av utskottet i det föregående. Utskottet tillstyrker således propositionen i nu behandlad del och avstyrker därmed bifall till motionerna L403, L137, L138, So151 yrkande 2, So154 yrkande 2 och So156 yrkande 2.

5. Efterlevandepension m. m. (mom. 3, motiveringen)

Nic Grönvall (m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Som framhålls" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i propositionen är konsekvenserna av utredningens förslag i den aktuella delen inte närmare utredda. Hur stora kostnaderna blir för ett genomförande av förslaget beror på en rad omständigheter som är svåra och i vissa fall nästan omöjliga att analysera. Sådana omständigheter är bl. a. antalet homosexuella sambor, längden av samlevnaden och eventuellt föreliggande ekonomiska beroendeförhållanden. Utskottet vill inte utesluta att utredningens förslag, då det statsfinansiella läget så medger och i ett längre perspektiv, kan komma att genomföras. Utskottet avstyrker med det anförda bifall till motion So155 yrkande 3.

6. Sambolagen och ärvdabalken (mom. 4)

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Per-Olof Strindberg och Allan Ekström (båda m) anser att utskottet under moment 4 bort hemställa:

4. beträffande *sambolagen och ärvdabalken*
att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:L137 i denna del.

1986/87:So154 yrkande 2 i denna del och 1986/87:So156 yrkande 2 i denna del avslår i proposition 1986/87:124 framlagda förslag till dels lag om ändring i lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem, dels lag om ändring i lagen (1987:231) om ändring i ärvdabalken,

LU 1986/87:28

7. Sambolagen och ärvdabalken (mom. 4)

Under förutsättning av bifall till reservation 2

Martin Olsson och Marianne Karlsson (båda c) anser att utskottet under moment 4 bort hemställa:

4. beträffande sambolagen och ärvdabalken

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:L137 i denna del, 1986/87:So154 yrkande 2 i denna del och 1986/87:So156 yrkande 2 i denna del avslår i proposition 1986/87:124 framlagda förslag till dels lag om ändring i lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem, dels lag om ändring i lagen (1987:231) om ändring i ärvdabalken.

8. Sambolagen och ärvdabalken (mom. 4)

Under förutsättning av bifall till reservation 3

Ulla Orring och Bengt Harding Olson (båda fp) anser att utskottet under moment 4 bort hemställa:

4. beträffande sambolagen och ärvdabalken

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:L137 i denna del, 1986/87:So154 yrkande 2 i denna del och 1986/87:So156 yrkande 2 i denna del avslår i proposition 1986/87:124 framlagda förslag till dels lag om ändring i lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem, dels lag om ändring i lagen (1987:231) om ändring i ärvdabalken.

9. Jordabalken (mom. 5)

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Per-Olof Strindberg och Allan Ekström (båda m) anser att utskottet under moment 5 bort hemställa:

5. beträffande ändring i jordabalken

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:L137 i denna del, 1986/87:So154 yrkande 2 i denna del och 1986/87:So156 yrkande 2 i denna del dels antar i proposition 1986/87:86 framlagt förslag till lag om ändring i jordabalken, dels avslår i proposition 1986/87:124 framlagt förslag till lagen om ändring i nämnda lag.

10. Jordabalken (mom. 5)

LU 1986/87:28

Under förutsättning av bifall till reservation 2

Martin Olsson och Marianne Karlsson (båda c) anser att utskottet under moment 5 bort hemställa:

5. beträffande ändring i jordabalken

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:L137 i denna del, 1986/87:So154 yrkande 2 i denna del och 1986/87:So156 yrkande 2 i denna del dels antar i proposition 1986/87:86 framlagt förslag till lag om ändring i jordabalken, dels avslår i proposition 1986/87:124 framlagt förslag till lag om ändring i nämnda lag.

11. Jordabalken (mom. 5)

Under förutsättning av bifall till reservation 3

Ulla Orring och Bengt Harding Olson (båda fp) anser att utskottet under moment 5 bort hemställa:

5. beträffande ändring i jordabalken

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:L137 i denna del, 1986/87:So154 yrkande 2 i denna del och 1986/87:So156 yrkande 2 i denna del dels antar i proposition 1986/87:86 framlagt förslag till lag om ändring i jordabalken, dels avslår i proposition 1986/87:124 framlagt förslag till lag om ändring i nämnda lag.

2 Förslag till

Lag om homosexuella sambor

Härigenom föreskrivs följande.

Om två personer bor tillsammans i ett homosexuellt förhållande, skall vad som gäller i fråga om sambor enligt följande lagar och bestämmelser tillämpas även på de homosexuella samborna:

1. lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem,
2. ärvdabalken,
3. jordabalken,
4. 10 kap. 9 § rättegångsbalken,
5. 4 kap. 19 § första stycket utskökningsbalken,
6. 6 § lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden,
7. bostadsrättslagen (1971:479),
8. 9 § rättshjälpslagen (1972:429), samt
9. lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer.

Förutsätter dessa lagar eller bestämmelser att samborna skall vara ogifta, gäller det också de homosexuella samborna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

3 Förslag till

LU 1986/87:28

Lag om ändring i lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller sambors gemensamma bostad och bohag.

Vad som föreskrivs i denna lag om sambor gäller *endast* sådana samboförhållanden där en ogift kvinna och en ogift man bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden.

Vad som föreskrivs i denna lag om sambor gäller sådana samboförhållanden där en ogift kvinna och en ogift man bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1987:231) om ändring i ärvdabalken

LU 1986/87:28

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 7 § ärvdabalken¹ i paragrafens lydelse enligt lagen (1987:231) om ändring i ärvdabalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

7 §

Om den efterlevande maken vid sin död efterlämnar en sambo och bodelning skall förrättas mellan samborna, skall dessförinnan den efterlevande makens behållna egendom delas enligt detta kapitel.

Skall i den efterlevande makens livstid bodelning ske mellan den efterlevande maken och dennes sambo eller sambons arvingar, skall av den efterlevandes egendom före bodelningen tas ut egendom till ett värde som motsvarar vad som enligt 1–4 §§ skall tillkomma den först avlidna makens arvingar.

Vad som föreskrivs i 4 § för det fall att egendom har tillfallit den efterlevande maken i arv, gåva eller testamente skall gälla, om den efterlevande maken genom bodelning med en sambo har erhållit egendom utöver vad maken förut hade.

Vad som föreskrivs i denna balk om sambor gäller *endast* sådana samboförhållanden där en ogift kvinna och en ogift man bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden.

Vad som föreskrivs i denna balk om sambor gäller sådana samboförhållanden där en ogift kvinna och en ogift man bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden.

¹ Balken omtryckt 1981:359.

Lag om ändring i lagen (1987:000) om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 1 § jordabalken¹ i paragrafens lydelse enligt lagen (1987:000) om ändring i jordabalken skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 1986/87:86

Föreslagen lydelse

12 kap.

1 §

Detta kapitel avser avtal, genom vilka hus eller delar av hus upplåts till nyttjande mot ersättning. Detta gäller även om lägenheten upplåtits genom tjänsteavtal eller avtal i anslutning till sådant avtal.

Innefattar avtalet även upplåtelse av jord att nyttjas tillsammans med lägenheten, skall detta kapitel tillämpas på avtalet, om jorden skall användas för trädgårdsodling i mindre omfattning eller för annat ändamål än jordbruk. Förenas ett tjänsteavtal, som ej är av ringa betydelse, med upplåtelse av såväl lägenhet för bostadsändamål som jord, skall kapitlet tillämpas, om upplåtelsen av lägenheten är mera betydelsefull än upplåtelsen av jorden.

Med bostadslägenhet avses lägenhet som upplåtits för att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad. Med lokal avses annan lägenhet än bostadslägenhet.

Vad som föreskrivs i detta kapitel om sambor gäller *endast* sådana samborförhållanden där en ogift kvinna och en ogift man bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden.

Vad som föreskrivs i detta kapitel om sambor gäller sådana samborförhållanden där en ogift kvinna och en ogift man bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden.

Förbehåll som strider mot en bestämmelse i detta kapitel är utan verkan mot hyresgästen eller den som har rätt att träda i hans ställe, om ej annat anges.

Omfattar hyresavtalet fler än tio bostadslägenheter, som hyresgästen skall hyra ut i andra hand, får parterna avtala om förbehåll som strider mot vad som sägs i detta kapitel om sådana lägenheter, under förutsättning att förbehållet inte strider mot bestämmelserna om lokaler och inte heller avser rätten till förlängning av avtalet eller grunderna för fastställande av hyresvillkoren i samband med sådan förlängning. Ett sådant förbehåll gäller endast om det godkänts av hyresnämnden. Godkännande behövs dock inte om staten, kommun, landstingskommun, kommunalförbund, allmännyttigt bostadsföretag eller aktiebolag, som helt ägs av en kommun eller landstingskommun, är hyresvärd.

Om upplåtelse i vissa fall av bostadslägenheter finns bestämmelser i bostadsanvisningslagen (1980:94).

¹ Balken omtryckt 1971:1209.

4 Förslag till

Lag om ändring i jordabalken

Häri genom föreskrivs i fråga om jordabalken¹
dels att 12 kap. 48 § skall upphöra att gälla,
dels att 12 kap. 1, 5, 33, 45, 47, 49, 67 och 70 §§, 20 kap. 1 och 7 §§ samt
22 kap. 4 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.²

1 §

Detta kapitel avser avtal, genom vilka hus eller delar av hus upplåts till nyttjande mot ersättning. Detta gäller även om lägenheten upplåtits genom tjänsteavtal eller avtal i anslutning till sådant avtal.

Innefattar avtalet även upplåtelse av jord att nyttjas tillsammans med lägenheten, skall detta kapitel tillämpas på avtalet, om jorden skall användas för trädgårdsodling i mindre omfattning eller för annat ändamål än jordbruk. Förenas ett tjänsteavtal, som ej är av ringa betydelse, med upplåtelse av såväl lägenhet för bostadsändamål som jord, skall kapitlet tillämpas, om upplåtelsen av lägenheten är mera betydelsefull än upplåtelsen av jorden.

Med bostadslägenhet avses lägenhet som upplåtits för att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad. Med lokal avses annan lägenhet än bostadslägenhet.

Vad som föreskrivs i detta kapitel om sambor gäller endast sådana samboförhållanden där en ogift kvinna och en ogift man bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden.

Förbehåll som strider mot en bestämmelse i detta kapitel är utan verkan mot hyresgästen eller den som har rätt att träda i hans ställe, om ej annat anges.

Omfattar hyresavtalet fler än tio bostadslägenheter, som hyresgästen skall hyra ut i andra hand, får parterna avtala om förbehåll som strider mot vad som sägs i detta kapitel om sådana lägenheter, under förutsättning att förbehållet inte strider mot bestämmelserna om lokaler och inte heller avser rätten till förlängning av avtalet eller grunderna för fastställande av hyresvillkoren i samband med sådan förlängning. Ett sådant förbehåll gäller endast om det godkänts av hyresnämnden. Godkännande behövs dock inte om staten, kommun, landstingskommun, kommunalförbund, allmännyttigt bostadsföretag eller aktiebolag, som helt ägs av en kommun eller landstingskommun, är hyresvärd.

Om upplåtelse i vissa fall av bostadslägenheter finns bestämmelser i bostadsanvisningslagen (1980:94).

5 §

Avser ett hyresavtal en bostadslägenhet, får hyresgästen alltid säga upp hyresavtalet att upphöra att gälla vid månadsskifte som inträffar tidigast efter tre månader från uppsägningen.

¹ Balken omtryckt 1971:1209.

² Senaste lydelse av 12 kap. 1984:694.

Om hyresgästen har avlidit, får dödsboet också inom en månad från dödsfallet säga upp avtalet att upphöra att gälla vid månadsskifte som inträffar tidigast efter en månad från uppsägningen. Har bostadslägenhet hyrts av makar gemensamt och avlider den ena av dem, tillkommer den rätt som angivits nu dödsboet och efterlevande maken i förening.

Om hyresgästen har avlidit, får dödsboet också inom en månad från dödsfallet säga upp avtalet att upphöra att gälla vid månadsskifte som inträffar tidigast efter en månad från uppsägningen. Har bostadslägenhet hyrts av makar *eller sambor* gemensamt och avlider den ena av dem, tillkommer den rätt som angivits nu dödsboet och efterlevande maken *eller sambon* i förening.

33 §

Bestämmelserna i 32 § om överlåtelse av hyresrätten gäller också i fråga om övergång genom bodelning, arv, testamente, bolagsskifte eller liknande förvärv.

Har hyresrätten till lägenhet, som varit avsedd att uteslutande eller huvudsakligen användas som gemensam bostad för hyresgästen och hans make, tillagts maken genom bodelning eller *skifte med anledning av boskillnad, äktenskapskillnad eller hyresgästens död*, får dock maken träda i hyresgästens eller dödsboets ställe. Sådan rätt tillkommer även efterlevande make som är ensam arvinge efter hyresgästen.

Har hyresrätten till lägenhet, som varit avsedd att uteslutande eller huvudsakligen användas som gemensam bostad för hyresgästen och hans make *eller sambo*, tillagts maken genom bodelning eller *arvskifte eller tillagts sambon genom bodelning eller övertagits av denne enligt 16 § lagen (1987:000) om sambors gemensamma hem*, får dock maken *eller sambon* träda i hyresgästens eller dödsboets ställe. Sådan rätt tillkommer även efterlevande make som är ensam arvinge efter hyresgästen.

För tid efter det att hyresvärden underrättats om att hyresrätten tillagts hyresgästens make enligt andra stycket svarar hyresgästen eller hans dödsbo ej för sina förpliktelser enligt hyresavtalet. Hyresgästens make svarar jämte hyresgästen eller hans dödsbo för sådana förpliktelser enligt avtalet som hänför sig till tiden före underrättelsen.

För tid efter det att hyresvärden underrättats om att hyresrätten tillagts hyresgästens make *eller sambo* enligt andra stycket svarar hyresgästen eller hans dödsbo ej för sina förpliktelser enligt hyresavtalet. Hyresgästens make *eller sambo* svarar jämte hyresgästen eller hans dödsbo för sådana förpliktelser enligt avtalet som hänför sig till tiden före underrättelsen.

Andra och tredje styckena gäller också när lägenheten har hyrts av makar gemensamt.

Andra och tredje styckena gäller också när lägenheten har hyrts av makar *eller sambor* gemensamt.

Andra–fjärde styckena gäller också när någon har övertagit hyresrätt enligt lagen (1973:651) om ogifta samboendes gemensamma bostad.

45 §

Bestämmelserna i 46–52 §§ gäller vid upplåtelse av bostadslägenheter, om inte

1. hyresavtalet avser ett möblerat rum eller en lägenhet för fritidsändamål och hyresförhållandet upphör innan det varat längre än nio månader i följd.

2. lägenheten utgör en del av upplåtarens egen bostad, eller

3. hyresvärden säger upp hyresförhållandet att upphöra i förtid på den grunden att hyresrätten är förverkad och annat inte följer av 47 eller 48 §.

Har hyresvärden och hyresgästen i särskilt upprättad handling överenskommit, att hyresrätten icke skall vara förenad med rätt till förlängning, är överenskommelsen gällande. Har överenskommelsen träffats innan hyresförhållandet varat längre än nio månader i följd, gäller den dock endast om den godkänts av hyresnämnden. Hade make som ej har del i hyresrätten sin bostad i lägenheten när överenskommelsen träffades, gäller överenskommelsen mot den maken endast om han eller hon har godtagit den.

Vad som i andra stycket tredje meningen föreskrivs om make gäller också sådana samboende som enligt lagen (1973:651) om ogifta samboendes gemensamma bostad har rätt att överta hyresrätten vid upplösning av samlevnaden.

3. hyresvärden säger upp hyresförhållandet att upphöra i förtid på den grunden att hyresrätten är förverkad och annat inte följer av 47 §.

Har hyresvärden och hyresgästen i särskilt upprättad handling överenskommit, att hyresrätten icke skall vara förenad med rätt till förlängning, är överenskommelsen gällande. Har överenskommelsen träffats innan hyresförhållandet varat längre än nio månader i följd, gäller den dock endast om den godkänts av hyresnämnden. Hade make eller sambo som ej har del i hyresrätten sin bostad i lägenheten när överenskommelsen träffades, gäller överenskommelsen mot den maken eller sambon endast om han eller hon har godtagit den.

47 §

Har lägenheten hyrts av flera gemensamt och har de på grund av att en av dem sagt upp hyresavtalet eller till följd av annan omständighet, som hänför sig till endast en av dem, ej gemensamt rätt till förlängning av hyresavtalet, är en medhyresgäst berättigad att få hyresavtalet förlängt för egen del, om hyresvärden skäligen kan nöja sig med honom som hyresgäst. Vad som sagts nu gäller ej när hyresrätten är förverkad utan att hyresvärden har sagt upp avtalet att upphöra i förtid. Är medhyresgästen make till den som sagt upp avtalet eller eljest föranlett att hyresgästerna ej gemensamt har rätt till förlängning av avtalet, har han eller hon en så-

Har lägenheten hyrts av flera gemensamt och har de på grund av att en av dem sagt upp hyresavtalet eller till följd av annan omständighet, som hänför sig till endast en av dem, ej gemensamt rätt till förlängning av hyresavtalet, är en medhyresgäst berättigad att få hyresavtalet förlängt för egen del, om hyresvärden skäligen kan nöja sig med honom som hyresgäst. Vad som sagts nu gäller ej när hyresrätten är förverkad utan att hyresvärden har sagt upp avtalet att upphöra i förtid. Är medhyresgästen make eller sambo till den som sagt upp avtalet eller eljest föranlett att hyresgästerna ej gemensamt har rätt till förlängning av avtalet, har

dan rätt till förlängning även när hyresrätten är förverkad på annan grund än dröjsmål med betalning av hyran. Detta gäller också när hyresvärden har sagt upp hyresavtalet att upphöra i förtid på grund av förverkandet.

Om en hyresgäst, som är gift och vars make ej har del i hyresrätten, säger upp hyresavtalet eller vidtar någon annan åtgärd för att få det att upphöra eller om han eller hon i annat fall inte har rätt till förlängning av avtalet, har maken, om han eller hon har sin bostad i lägenheten, rätt att överta hyresrätten och få hyresavtalet förlängt för egen del, såvida hyresvärden skäligen kan nöja sig med honom eller henne som hyresgäst. Vad som sagts nu gäller också när hyresvärden har sagt upp hyresavtalet på grund av förverkande. Har hyresgästen avlidit, tillkommer samma rätt hans eller hennes efterlevande make, om dödsboet saknar rätt till förlängning och detta inte har föranletts av den efterlevande maken. Bestämmelserna i 49–52 §§, 55 § samt 55 a § fjärde–sjätte styckena om hyresgäst gäller även i fråga om hyresgästs make.

Förlängs ett hyresavtal i fall som avses i andra stycket, svarar båda makarna respektive den efterlevande maken och den avlidne makens dödsbo för förpliktelserna enligt avtalet för tiden före förlängningen, om ej annat har avtalats med hyresvärden.

49 §

Har hyresvärden sagt upp hyresavtalet och föreligger tvist om förlängning av avtalet enligt 46 § eller 47 § första stycket, är uppsägningen utan verkan, om inte hyresvärden senast en månad efter hyrestidens utgång hänskjuter tvisten till hyresnämnden eller hyresgästen ändå flyttat senast vid hyrestidens utgång.

Vill hyresvärden inte samtycka till förlängning av hyresavtalet en-

maken eller sambon en sådan rätt till förlängning även när hyresrätten är förverkad på annan grund än dröjsmål med betalning av hyran. Detta gäller också när hyresvärden har sagt upp hyresavtalet att upphöra i förtid på grund av förverkandet.

Om en hyresgäst, som är gift *eller samboende* och vars make *eller sambo* ej har del i hyresrätten, säger upp hyresavtalet eller vidtar någon annan åtgärd för att få det att upphöra eller om han eller hon i annat fall inte har rätt till förlängning av avtalet, har *maken eller sambon*, om han eller hon har sin bostad i lägenheten, rätt att överta hyresrätten och få hyresavtalet förlängt för egen del, såvida hyresvärden skäligen kan nöja sig med honom eller henne som hyresgäst. Vad som sagts nu gäller också när hyresvärden har sagt upp hyresavtalet på grund av förverkande. Har hyresgästen avlidit, tillkommer samma rätt hans eller hennes efterlevande *make eller sambo*, om dödsboet saknar rätt till förlängning och detta inte har föranletts av den efterlevande *maken eller sambon*. Bestämmelserna i 49–52 §§, 55 § samt 55 a § fjärde–sjätte styckena om hyresgäst gäller även i fråga om hyresgästs *make och sambo*.

Förlängs ett hyresavtal i fall som avses i andra stycket, svarar båda makarna *eller samborna* respektive den efterlevande *maken eller sambon* och den avlidne *makens eller sambons* dödsbo för förpliktelserna enligt avtalet för tiden före förlängningen, om ej annat har avtalats med hyresvärden.

Vill hyresvärden inte samtycka till förlängning av hyresavtalet en-

ligt 47 eller 48 §, skall han senast inom en månad efter det att hyresförhållandet med hyresgästen upphörde anmoda den som enligt nämnda bestämmelser kan ha rätt till förlängning att flytta. För anmodan gäller vad som föreskrivs om uppsägning i 8 §. En sådan anmodan är utan verkan, om inte hyresvärden inom en månad därefter hänskjuter tvisten till hyresnämnden eller den som har anmodats ändå flyttar innan tiden för hänskjutande gått ut. Har anmodan skett tidigare än en månad före hyrestidens utgång, får hänskjutande dock ske fram till hyrestidens utgång.

Andra stycket tredje och fjärde meningarna gäller också i fall som avses i 3 § tredje stycket 2.

ligt 47 §, skall han senast inom en månad efter det att hyresförhållandet med hyresgästen upphörde anmoda den som enligt nämnda paragraf kan ha rätt till förlängning att flytta. För anmodan gäller vad som föreskrivs om uppsägning i 8 §. En sådan anmodan är utan verkan, om inte hyresvärden inom en månad därefter hänskjuter tvisten till hyresnämnden eller den som har anmodats ändå flyttar innan tiden för hänskjutande gått ut. Har anmodan skett tidigare än en månad före hyrestidens utgång, får hänskjutande dock ske fram till hyrestidens utgång.

67 §

*Lydelse enligt riksdagens beslut**

Överenskommelse om villkor i fråga om hyresförhållande som beror av anställning gäller mot hyresgästen eller den som har rätt att träda i hyresgästens ställe även om överenskommelsen strider mot bestämmelse i 4, 33–35, 40, 46–54, 55 a eller 66 §, såvida överenskommelsen har formen av kollektivavtal och på arbetstagsarsidan har slutits eller godkänts av organisation som enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet är att anse såsom central arbetstagarorganisation.

Föreslagen lydelse

Överenskommelse om villkor i fråga om hyresförhållande som beror av anställning gäller mot hyresgästen eller den som har rätt att träda i hyresgästens ställe även om överenskommelsen strider mot bestämmelse i 4, 33–35, 40, 46, 47, 49–54, 55 a eller 66 §, såvida överenskommelsen har formen av kollektivavtal och på arbetstagsarsidan har slutits eller godkänts av organisation som enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet är att anse såsom central arbetstagarorganisation.

Sådana hyresvillkor i kollektivavtal som avses i första stycket får tillämpas även när en hyresgäst som inte är medlem av den avtalsslutande arbetstagarorganisationen sysselsätts i arbete som avses med avtalet, om

1. arbetsgivaren är bunden av kollektivavtalet,
2. hyresvärden och hyresgästen är överens om att villkoren skall tillämpas eller villkoren ingår i hyresavtalet på grund av beslut om villkorsändring enligt 54 och 55 §§.

70 §

Beslut av hyresnämnden i frågor som avses i 16 § andra stycket, 24 a, 34, 36, 37, 49, 52, 54, 62 eller 64 § överklagas genom besvär inom tre veckor från den dag beslutet meddelades.

* (prop. 1986/87:37, BoU13, rskr. 249)

Beslut av hyresnämnden i frågor som avses i 1 § *femte* stycket, 35, 40, 45, 56 eller 59 § får inte överklagas.

Beslut av hyresnämnden i frågor som avses i 1 § *sjätte* stycket, 35, 40, 45, 56 eller 59 § får inte överklagas.

20 kap.

1 §

Den som med äganderätt förvärvat fast egendom skall söka inskrivning av förvärvet (lagfart) inom tid som anges i 2 §.

Dödsbo är icke skyldigt att söka lagfart på förvärv av egendom från den döde i annat fall än när dödsboet överlåter egendomen. Make som tillskiftats egendom vid bodelning är ej skyldig att söka lagfart på förvärvet utom när egendomen förut tillhört andra maken.

Dödsbo är icke skyldigt att söka lagfart på förvärv av egendom från den döde i annat fall än när dödsboet överlåter egendomen. Make *eller sambo* som tillskiftats egendom vid bodelning är ej skyldig att söka lagfart på förvärvet utom när egendomen förut tillhört *den* andra maken *eller sambon*.

7 §

Förekommer icke omständighet som avses i 6 §, skall lagfartsansökan förklaras vilande, om

1. vid köp, byte eller gåva överlåtarens underskrift på fångeshandlingen icke är styrkt av två vittnen och överlåtelsen ej skett genom statlig myndighet,

2. fångesmannen ej har lagfart och fall som avses i 9 § icke föreligger,

3. rättegång pågår om hävning eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna.

4. lagfart sökes på grund av testamente, dom eller förrättning som ännu icke vunnit laga kraft,

5. vid förvärv genom legat detta ej utgivits,

6. vid förvärv på exekutiv försäljning köpebrev ej utfärdats eller vid expropriation eller liknande tvångsförvärv inlösen ej fullbordats,

7. vid överlåtelse överlåtaren är gift och förvärvet enligt *giftermälsbalkens* bestämmelser är beroende av andra makens samtycke.

7. vid överlåtelse överlåtaren är gift och förvärvet enligt *äktenskapsbalkens* bestämmelser är beroende av *den* andra makens samtycke,

8. vid överlåtelse överlåtaren är *sambo* och förvärvet enligt *bestämmelserna i lagen (1987:000) om sambors gemensamma hem* är beroende av *den andra sambons* samtycke, dock endast om ärende om anteckning i fastighetsboken av anmälan enligt 2 § *andra stycket* *den lagen* var upptaget på inskrivningsdag när överlåtelsen skedde,

8. vid överlåtelse genom boutredningsman förvärvet enligt ärvdabalkens bestämmelser är beroende av dödsbodelägares samtycke,

9. vid överlåtelse genom boutredningsman förvärvet enligt ärvdabalkens bestämmelser är beroende av dödsbodelägares samtycke.

10. förvärvet har skett genom *en* sådan gåva mellan makar som inte

9. förvärvet avser del av fastighet och är beroende av fastighetsbildning.

10. vid köp eller byte förvärvet är beroende av att förköp ej sker eller vid förköp detta ej är fullbordat.

11. förvärvet i annat fall enligt lag är beroende av domstols eller annan myndighets tillstånd.

12. förvärvet är beroende av villkor och, i fråga om gåva, villkoret avser viss tid som ej överstiger två år från den dag då gåvohandlingen upprättades.

har registrerats enligt 16 kap. äktenskapsbalken,

11. förvärvet avser del av fastighet och är beroende av fastighetsbildning.

12. vid köp eller byte förvärvet är beroende av att förköp ej sker eller vid förköp detta ej är fullbordat.

13. förvärvet i annat fall enligt lag är beroende av domstols eller annan myndighets tillstånd.

14. förvärvet är beroende av villkor och, i fråga om gåva, villkoret avser viss tid som ej överstiger två år från den dag då gåvohandlingen upprättades.

22 kap.

4 §

Förekommer icke omständighet som avses i 3 §, skall ansökan om inteckning förklaras vilande, om

1. ansökan om lagfart för sökanden är vilandeförklarad samt inteckningsansökningen ej medgivits av den som har lagfart,

2. rättegång pågår om hävande eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna,

3. sökanden är gift samt andra makens samtycke fordras enligt *gifttermälsbalkens* bestämmelser och samtycke eller annan tillåtelse enligt nämnda balk icke givits,

3. sökanden är gift samt *den andra* makens samtycke fordras enligt *äktenskapsbalkens* bestämmelser och samtycke eller annan tillåtelse enligt nämnda balk *inte* har givits,

4. *sökanden är sambo samt den andra sambons samtycke fordras enligt bestämmelserna i lagen (1987:000) om sambors gemensamma hem och samtycke eller annan tillåtelse enligt nämnda lag inte har givits, dock endast om ärende om anteckning i fastighetsboken av anmälan enligt 2 § andra stycket den lagen har tagits upp senast på den inskrivningsdag då inteckning söks,*

4. ansökningen enligt lag är beroende av domstols eller annan myndighets tillstånd.

5. ansökningen enligt lag är beroende av domstols eller annan myndighets tillstånd.

Förklaras ansökan vilande, skall inskrivningsmyndigheten utfärda bevis om detta (vilandebevis).

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

2. Föreskrifterna i 12 kap. i deras nya lydelse tillämpas även i fråga om hyresavtal som har ingåtts före ikraftträdandet. Föreskrifterna i 12 kap.

33 § skall tillämpas i deras äldre lydelse *dels* i fråga om bodelning med anledning av boskillnad samt skifte med anledning av boskillnad eller

äktenskapsskillnad, *dels* i fall då ett samboförhållande har upphört före ikraftträdandet.

3. I fråga om överlåtelser som har gjorts före ikraftträdandet skall 20 kap. 7 § tillämpas i dess äldre lydelse.

4. Har en ansökan om inteckning gjorts före ikraftträdandet, skall 22 kap. 4 § i dess äldre lydelse fortfarande tillämpas i ärendet.

Förslag till

Lag om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs i fråga om jordabalken¹
dels att 12 kap. 48 § skall upphöra att gälla,
dels att 12 kap. 1, 5, 33, 45, 47, 49, 67 och 70 §§, 20 kap. 1 och 7 §§ samt
22 kap. 4 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.²

1 §

Detta kapitel avser avtal, genom vilka hus eller delar av hus upplåts till nyttjande mot ersättning. Detta gäller även om lägenheten upplåtits genom tjänsteavtal eller avtal i anslutning till sådant avtal.

Innefattar avtalet även upplåtelse av jord att nyttjas tillsammans med lägenheten, skall detta kapitel tillämpas på avtalet, om jorden skall användas för trädgårdsodling i mindre omfattning eller för annat ändamål än jordbruk. Förenas ett tjänsteavtal, som ej är av ringa betydelse, med upplåtelse av såväl lägenhet för bostadsändamål som jord, skall kapitlet tillämpas, om upplåtelsen av lägenheten är mera betydelsefull än upplåtelsen av jorden.

Med bostadslägenhet avses lägenhet som upplåtits för att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad. Med lokal avses annan lägenhet än bostadslägenhet.

Vad som föreskrivs i detta kapitel om sambor gäller sådana samboförhållanden där en ogift kvinna och en ogift man bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden.

Förbehåll som strider mot en bestämmelse i detta kapitel är utan verkan mot hyresgästen eller den som har rätt att träda i hans ställe, om ej annat anges.

Omfattar hyresavtalet fler än tio bostadslägenheter, som hyresgästen skall hyra ut i andra hand, får parterna avtala om förbehåll som strider mot vad som sägs i detta kapitel om sådana lägenheter, under förutsättning att förbehållet inte strider mot bestämmelserna om lokaler och inte heller avser rätten till förlängning av avtalet eller grunderna för fastställande av hyresvillkoren i samband med sådan förlängning. Ett sådant förbehåll gäller endast om det godkännts av hyresnämnden. Godkännande behövs dock inte om staten, kommun, landstingskommun, kommunalförbund, allmännyttigt bostadsföretag eller aktiebolag, som helt ägs av en kommun eller landstingskommun, är hyresvärd.

Om upplåtelse i vissa fall av bostadslägenheter finns bestämmelser i bostadsanvisningslagen (1980:94).

5 §

Avser ett hyresavtal en bostadslägenhet, får hyresgästen alltid säga upp hyresavtalet att upphöra att gälla vid månadsskifte som inträffar tidigast efter tre månader från uppsägningen.

¹ Balken omtryckt 1971:1209.

² Senaste lydelse av 12 kap. 1984:694.

Om hyresgästen har avlidit, får dödsboet också inom en månad från dödsfallet säga upp avtalet att upphöra att gälla vid månadsskifte som inträffar tidigast efter en månad från uppsägningen. Har bostadslägenhet hyrts av makar gemensamt och avlider den ena av dem, tillkommer den rätt som angivits nu dödsboet och efterlevande maken i förening.

Om hyresgästen har avlidit, får dödsboet också inom en månad från dödsfallet säga upp avtalet att upphöra att gälla vid månadsskifte som inträffar tidigast efter en månad från uppsägningen. Har bostadslägenhet hyrts av makar *eller sambor* gemensamt och avlider den ena av dem, tillkommer den rätt som angivits nu dödsboet och efterlevande maken *eller sambon* i förening.

33 §

Bestämmelserna i 32 § om överlåtelse av hyresrätten gäller också i fråga om övergång genom bodelning, arv, testamente, bolagsskifte eller liknande förvärv.

Har hyresrätten till lägenhet, som varit avsedd att uteslutande eller huvudsakligen användas som gemensam bostad för hyresgästen och hans make, tillagts maken genom bodelning eller *skifte med anledning av boskillnad, äktenskapskillnad eller hyresgästens död*, får dock maken träda i hyresgästens eller dödsboets ställe. Sådan rätt tillkommer även efterlevande make som är ensam arvinge efter hyresgästen.

Har hyresrätten till lägenhet, som varit avsedd att uteslutande eller huvudsakligen användas som gemensam bostad för hyresgästen och hans make *eller sambo*, tillagts maken genom bodelning eller *arvskifte eller tillagts sambon genom bodelning eller övertagits av denne enligt 16 § lagen (1987:000) om sambors gemensamma hem*, får dock maken *eller sambon* träda i hyresgästens eller dödsboets ställe. Sådan rätt tillkommer även efterlevande make som är ensam arvinge efter hyresgästen.

För tid efter det att hyresvärden underrättats om att hyresrätten tillagts hyresgästens make enligt andra stycket svarar hyresgästen eller hans dödsbo ej för sina förpliktelser enligt hyresavtalet. Hyresgästens make svarar jämte hyresgästen eller hans dödsbo för sådana förpliktelser enligt avtalet som hänför sig till tiden före underrättelsen.

För tid efter det att hyresvärden underrättats om att hyresrätten tillagts hyresgästens make *eller sambo* enligt andra stycket svarar hyresgästen eller hans dödsbo ej för sina förpliktelser enligt hyresavtalet. Hyresgästens make *eller sambo* svarar jämte hyresgästen eller hans dödsbo för sådana förpliktelser enligt avtalet som hänför sig till tiden före underrättelsen.

Andra och tredje styckena gäller också när lägenheten har hyrts av makar gemensamt.

Andra och tredje styckena gäller också när lägenheten har hyrts av makar *eller sambor* gemensamt.

Andra–fjärde styckena gäller också när någon har övertagit hyresrätt enligt lagen (1973:651) om ogifta samboendes gemensamma bostad.

45 §

Bestämmelserna i 46–52 §§ gäller vid upplåtelser av bostadslägenheter, om inte

1. hyresavtalet avser ett möblerat rum eller en lägenhet för fritidsändamål och hyresförhållandet upphör innan det varat längre än nio månader i följd,

2. lägenheten utgör en del av upplåtarens egen bostad, eller

3. hyresvärden säger upp hyresförhållandet att upphöra i förtid på den grunden att hyresrätten är förverkad och annat inte följer av 47 eller 48 §.

Har hyresvärden och hyresgästen i särskilt upprättad handling överenskommit, att hyresrätten icke skall vara förenad med rätt till förlängning, är överenskommelsen gällande. Har överenskommelsen träffats innan hyresförhållandet varat längre än nio månader i följd, gäller den dock endast om den godkänts av hyresnämnden. Hade make som ej har del i hyresrätten sin bostad i lägenheten när överenskommelsen träffades, gäller överenskommelsen mot den maken endast om han eller hon har godtagit den.

Vad som i andra stycket tredje meningen föreskrivs om make gäller också sådana samboende som enligt lagen (1973:651) om ogifta samboendes gemensamma bostad har rätt att överta hyresrätten vid upplösning av samlevnaden.

3. hyresvärden säger upp hyresförhållandet att upphöra i förtid på den grunden att hyresrätten är förverkad och annat inte följer av 47 §.

Har hyresvärden och hyresgästen i särskilt upprättad handling överenskommit, att hyresrätten icke skall vara förenad med rätt till förlängning, är överenskommelsen gällande. Har överenskommelsen träffats innan hyresförhållandet varat längre än nio månader i följd, gäller den dock endast om den godkänts av hyresnämnden. Hade make eller sambo som ej har del i hyresrätten sin bostad i lägenheten när överenskommelsen träffades, gäller överenskommelsen mot den maken eller sambon endast om han eller hon har godtagit den.

47 §

Har lägenheten hyrts av flera gemensamt och har de på grund av att en av dem sagt upp hyresavtalet eller till följd av annan omständighet, som hänför sig till endast en av dem, ej gemensamt rätt till förlängning av hyresavtalet, är en medhyresgäst berättigad att få hyresavtalet förlängt för egen del, om hyresvärden skäligen kan nöja sig med honom som hyresgäst. Vad som sagts nu gäller ej när hyresrätten är förverkad utan att hyresvärden har sagt upp avtalet att upphöra i förtid. Är medhyresgästen make till den som sagt upp avtalet eller eljest föranlett att hyresgästerna ej gemensamt har rätt till förlängning av avtalet, har han eller hon en så-

Har lägenheten hyrts av flera gemensamt och har de på grund av att en av dem sagt upp hyresavtalet eller till följd av annan omständighet, som hänför sig till endast en av dem, ej gemensamt rätt till förlängning av hyresavtalet, är en medhyresgäst berättigad att få hyresavtalet förlängt för egen del, om hyresvärden skäligen kan nöja sig med honom som hyresgäst. Vad som sagts nu gäller ej när hyresrätten är förverkad utan att hyresvärden har sagt upp avtalet att upphöra i förtid. Är medhyresgästen make eller sambo till den som sagt upp avtalet eller eljest föranlett att hyresgästerna ej gemensamt har rätt till förlängning av avtalet, har

dan rätt till förlängning även när hyresrätten är förverkad på annan grund än dröjsmål med betalning av hyran. Detta gäller också när hyresvärden har sagt upp hyresavtalet att upphöra i förtid på grund av förverkandet.

Om en hyresgäst, som är gift och vars make ej har del i hyresrätten, säger upp hyresavtalet eller vidtar någon annan åtgärd för att få det att upphöra eller om han eller hon i annat fall inte har rätt till förlängning av avtalet, har maken, om han eller hon har sin bostad i lägenheten, rätt att överta hyresrätten och få hyresavtalet förlängt för egen del, såvida hyresvärden skäligen kan nöja sig med honom eller henne som hyresgäst. Vad som sagts nu gäller också när hyresvärden har sagt upp hyresavtalet på grund av förverkande. Har hyresgästen avlidit, tillkommer samma rätt hans eller hennes efterlevande make, om dödsboet saknar rätt till förlängning och detta inte har föranletts av den efterlevande maken. Bestämmelserna i 49–52 §§, 55 § samt 55 a § fjärde–sjätte styckena om hyresgäst gäller även i fråga om hyresgästs make.

Förlängs ett hyresavtal i fall som avses i andra stycket, svarar båda makarna respektive den efterlevande maken och den avlidne makens dödsbo för förpliktelserna enligt avtalet för tiden före förlängningen, om ej annat har avtalats med hyresvärden.

49 §

Har hyresvärden sagt upp hyresavtalet och föreligger tvist om förlängning av avtalet enligt 46 § eller 47 § första stycket, är uppsägningen utan verkan, om inte hyresvärden senast en månad efter hyrestidens utgång hänskjuter tvisten till hyresnämnden eller hyresgästen ändå flyttat senast vid hyrestidens utgång.

Vill hyresvärden inte samtycka till förlängning av hyresavtalet en-

maken eller sambon en sådan rätt till förlängning även när hyresrätten är förverkad på annan grund än dröjsmål med betalning av hyran. Detta gäller också när hyresvärden har sagt upp hyresavtalet att upphöra i förtid på grund av förverkandet.

Om en hyresgäst, som är gift *eller samboende* och vars make *eller sambo* ej har del i hyresrätten, säger upp hyresavtalet eller vidtar någon annan åtgärd för att få det att upphöra eller om han eller hon i annat fall inte har rätt till förlängning av avtalet, har *maken eller sambon*, om han eller hon har sin bostad i lägenheten, rätt att överta hyresrätten och få hyresavtalet förlängt för egen del, såvida hyresvärden skäligen kan nöja sig med honom eller henne som hyresgäst. Vad som sagts nu gäller också när hyresvärden har sagt upp hyresavtalet på grund av förverkande. Har hyresgästen avlidit, tillkommer samma rätt hans eller hennes efterlevande make *eller sambo*, om dödsboet saknar rätt till förlängning och detta inte har föranletts av den efterlevande *maken eller sambon*. Bestämmelserna i 49–52 §§, 55 § samt 55 a § fjärde–sjätte styckena om hyresgäst gäller även i fråga om hyresgästs make *och sambo*.

Förlängs ett hyresavtal i fall som avses i andra stycket, svarar båda makarna *eller samborna* respektive den efterlevande *maken eller sambon* och den avlidne *makens eller sambons* dödsbo för förpliktelserna enligt avtalet för tiden före förlängningen, om ej annat har avtalats med hyresvärden.

Vill hyresvärden inte samtycka till förlängning av hyresavtalet en-

Nuvarande lydelse

ligt 47 eller 48 §, skall han senast inom en månad efter det att hyresförhållandet med hyresgästen upphörde anmoda den som enligt nämnda bestämmelser kan ha rätt till förlängning att flytta. För anmodan gäller vad som föreskrivs om uppsägning i 8 §. En sådan anmodan är utan verkan, om inte hyresvärden inom en månad därefter hänskjuter tvisten till hyresnämnden eller den som har anmodats ändå flyttar innan tiden för hänskjutande gått ut. Har anmodan skett tidigare än en månad före hyrestidens utgång, får hänskjutande dock ske fram till hyrestidens utgång.

Andra stycket tredje och fjärde meningarna gäller också i fall som avses i 3 § tredje stycket 2.

Föreslagen lydelse

ligt 47 §, skall han senast inom en månad efter det att hyresförhållandet med hyresgästen upphörde anmoda den som enligt nämnda paragraf kan ha rätt till förlängning att flytta. För anmodan gäller vad som föreskrivs om uppsägning i 8 §. En sådan anmodan är utan verkan, om inte hyresvärden inom en månad därefter hänskjuter tvisten till hyresnämnden eller den som har anmodats ändå flyttar innan tiden för hänskjutande gått ut. Har anmodan skett tidigare än en månad före hyrestidens utgång, får hänskjutande dock ske fram till hyrestidens utgång.

LU 1986/87:28

Bilaga 3

67 §

*Lydelse enligt riksdagens beslut**

Överenskommelse om villkor i fråga om hyresförhållande som beror av anställning gäller mot hyresgästen eller den som har rätt att träda i hyresgästens ställe även om överenskommelsen strider mot bestämmelse i 4, 33–35, 40, 46–54, 55 a eller 66 §, såvida överenskommelsen har formen av kollektivavtal och på arbetstagsarsidan har slutits eller godkänts av organisation som enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet är att anse såsom central arbetstagarorganisation.

Föreslagen lydelse

Överenskommelse om villkor i fråga om hyresförhållande som beror av anställning gäller mot hyresgästen eller den som har rätt att träda i hyresgästens ställe även om överenskommelsen strider mot bestämmelse i 4, 33–35, 40, 46, 47, 49–54, 55 a eller 66 §, såvida överenskommelsen har formen av kollektivavtal och på arbetstagsarsidan har slutits eller godkänts av organisation som enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet är att anse såsom central arbetstagarorganisation.

Sådana hyresvillkor i kollektivavtal som avses i första stycket får tillämpas även när en hyresgäst som inte är medlem av den avtalsslutande arbetstagarorganisationen sysselsätts i arbete som avses med avtalet, om

1. arbetsgivaren är bunden av kollektivavtalet,
2. hyresvärden och hyresgästen är överens om att villkoren skall tillämpas eller villkoren ingår i hyresavtalet på grund av beslut om villkorsändring enligt 54 och 55 §§.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

70 §

Beslut av hyresnämnden i frågor som avses i 16 § andra stycket, 24 a, 34, 36, 37, 49, 52, 54, 62 eller 64 § överklagas genom besvär inom tre veckor från den dag beslutet meddelades.

* (prop. 1986/87:37, BoU13, rskr. 249)

Beslut av hyresnämnden i frågor som avses i 1 § *femte* stycket, 35, 40, 45, 56 eller 59 § får inte överklagas.

Beslut av hyresnämnden i frågor som avses i 1 § *sjätte* stycket, 35, 40, 45, 56 eller 59 § får inte överklagas.

20 kap.

1 §

Den som med äganderätt förvärvat fast egendom skall söka inskrivning av förvärvet (lagfart) inom tid som anges i 2 §.

Dödsbo är icke skyldigt att söka lagfart på förvärv av egendom från den döde i annat fall än när dödsboet överlåter egendomen. Make som tillskiftats egendom vid bodelning är ej skyldig att söka lagfart på förvärvet utom när egendomen förut tillhört andra maken.

Dödsbo är icke skyldigt att söka lagfart på förvärv av egendom från den döde i annat fall än när dödsboet överlåter egendomen. Make *eller sambo* som tillskiftats egendom vid bodelning är ej skyldig att söka lagfart på förvärvet utom när egendomen förut tillhört *den* andra maken *eller sambon*.

7 §

Förekommer icke omständighet som avses i 6 §, skall lagfartsansökan förklaras vilande, om

1. vid köp, byte eller gåva överlåtarens underskrift på fångeshandlingen icke är styrkt av två vittnen och överlåtelsen ej skett genom statlig myndighet,

2. fångesmannen ej har lagfart och fall som avses i 9 § icke föreligger,

3. rättegång pågår om hävning eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna,

4. lagfart sökes på grund av testamente, dom eller förrättning som ännu icke vunnit laga kraft,

5. vid förvärv genom legat detta ej utgivits,

6. vid förvärv på exekutiv försäljning köpebrev ej utfärdats eller vid expropriation eller liknande tvångsförvärv inlösen ej fullbordats,

7. vid överlåtelse överlåtaren är gift och förvärvet enligt *giftermålsbalkens* bestämmelser är beroende av andra makens samtycke,

7. vid överlåtelse överlåtaren är gift och förvärvet enligt *äktenskapsbalkens* bestämmelser är beroende av *den* andra makens samtycke,

8. vid överlåtelse överlåtaren är *sambo* och förvärvet enligt *bestämmelserna i lagen (1987:000) om sambors gemensamma hem* är beroende av *den andra sambons* samtycke, dock endast om ärende om anteckning i fastighetsboken av *anmälan enligt 2 § andra stycket den lagen var upptaget på inskrivningsdag när överlåtelsen skedde*,

8. vid överlåtelse genom boutredningsman förvärvet enligt *ärvdabalkens* bestämmelser är beroende av dödsbodelägares samtycke,

9. vid överlåtelse genom boutredningsman förvärvet enligt *ärvdabalkens* bestämmelser är beroende av dödsbodelägares samtycke,

10. *förvärvet har skett genom en sådan gåva mellan makar som inte*

9. förvärvet avser del av fastighet och är beroende av fastighetsbildning,

10. vid köp eller byte förvärvet är beroende av att förköp ej sker eller vid förköp detta ej är fullbordat,

11. förvärvet i annat fall enligt lag är beroende av domstols eller annan myndighets tillstånd,

12. förvärvet är beroende av villkor och, i fråga om gåva, villkoret avser viss tid som ej överstiger två år från den dag då gåvohandlingen upprättades.

har registrerats enligt 16 kap. äktenskapsbalken.

11. förvärvet avser del av fastighet och är beroende av fastighetsbildning,

12. vid köp eller byte förvärvet är beroende av att förköp ej sker eller vid förköp detta ej är fullbordat,

13. förvärvet i annat fall enligt lag är beroende av domstols eller annan myndighets tillstånd,

14. förvärvet är beroende av villkor och, i fråga om gåva, villkoret avser viss tid som ej överstiger två år från den dag då gåvohandlingen upprättades.

22 kap.

4 §

Förekommer icke omständighet som avses i 3 §, skall ansökan om inteckning förklaras vilande, om

1. ansökan om lagfart för sökanden är vilandeförklarad samt inteckningsansökningen ej medgivits av den som har lagfart,

2. rättegång pågår om hävande eller återgång av förvärv av fastigheten eller om bättre rätt till denna,

3. sökanden är gift samt andra makens samtycke fordras enligt *gifttermälsbalkens* bestämmelser och samtycke eller annan tillåtelse enligt nämnda balk *icke* givits,

3. sökanden är gift samt *den andra makens* samtycke fordras enligt *äktenskapsbalkens* bestämmelser och samtycke eller annan tillåtelse enligt nämnda balk *inte* har givits,

4. sökanden är *sambo* samt *den andra sambons samtycke* fordras enligt *bestämmelserna i lagen (1987:000) om sambors gemensamma hem och samtycke* eller annan tillåtelse enligt nämnda lag *inte* har givits, dock endast om ärende om anteckning i fastighetsboken av anmälan enligt 2 § *andra stycket* *den lagen* har tagits upp senast på den inskryvningsdag då inteckning söks,

4. ansökningen enligt lag är beroende av domstols eller annan myndighets tillstånd.

5. ansökningen enligt lag är beroende av domstols eller annan myndighets tillstånd.

Förklaras ansökan vilande, skall inskrivningsmyndigheten utfärda bevis om detta (vilandebevis).

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

2. Föreskrifterna i 12 kap. i deras nya lydelse tillämpas även i fråga om hyresavtal som har ingåtts före ikraftträdandet. Föreskrifterna i 12 kap. 33 § skall tillämpas i deras äldre lydelse *dels* i fråga om bodelning med anledning av boskillnad samt skifte med anledning av boskillnad eller

äktenskapsskillnad, *dels* i fall då ett samboförhållande har upphört före ikraftträdandet.

Bilaga 3

3. I fråga om överlåtelser som har gjorts före ikraftträdandet skall 20 kap. 7 § tillämpas i dess äldre lydelse.

4. Har en ansökan om inteckning gjorts före ikraftträdandet, skall 22 kap. 4 § i dess äldre lydelse fortfarande tillämpas i ärendet.

